Niina Mäntylä,
Professori, HTT, OTM
5.10.2026

Asiantuntijalausunto Hallituksen esityksestä eduskunnalle laeiksi kuolemansyyn selvittämisestä annetun lain sekä ihmisen elimien, kudoksien ja solujen lääketieteellisestä käytöstä annetun lain muuttamisesta (HE 183/2026 vp)

Perustuslakivaliokunnalle

Kunnioittavasti esitän seuraavan.

Kuolemansyyn selvittämisestä annettuun lakiin ehdotetaan lisättäväksi perussäännökset menettelyistä kuoleman toteamiseksi, kun nykyisin kuoleman toteamisesta säädetään asetuksella. Pidän tärkeänä valiokunnan edeltävän käytännön mukaisesti, että kuoleman toteamisesta säädetään jatkossa lain tasolla perustuslain 80 §:n 1 momentin mukaisesti, koska yksilön oikeuksien ja velvollisuuksien perusteista on säädettävä lailla. (PeVL 24/2010 vp)Tätä on kiirehditty jo vuosia, eikä voimassa oleva oikeustila vieläkään vastaa perustuslain vaatimuksia (PeVL 27/2018 vp EOAK/2342/2024). Kuoleman toteamisella on erityisesti yhteys 7 §:n 1 momentissa turvattuun oikeuteen elämään, jossa on kyse kyseisen pykälän ydinalueen suojasta, mutta laajemmin myös kaikista perusoikeuksista, koska perusoikeuksien suoja päättyy kuoleman toteamiseen. Perustuslain 1 §:n 2 momentin säännös ihmisarvon loukkaamattomuudesta ulottaa vaikutuksensa kuitenkin laajemmalle kuin elossa olevien ihmisyksilöiden kohteluun.

Julkisen hallintotehtävän antaminen muulle kuin viranomaiselle

Laissa kuolemansyyn selvittämisestä säädettäisiin edellytyksistä, joiden täyttyessä lääkärin lisäksi sairaanhoitaja tai ensihoitaja voisivat todeta kuoleman (ehdotettu 2 a §). Esityksen mukaan aivokuoleman voisi todeta vain kaksi lääkäriä, joilla on aivokuoleman toteamiseen liittyvien tutkimusten tekemiseen riittävä koulutus. Myös sikiön kuoleman saisi todeta vain lääkäri. (ehdotettu 2 b §) Esityksen mukaan kuoleman voisi todeta näin ollen ehdotetun 2 a §:n mukaisissa tilanteissa myös esimerkiksi yksityisen palveluntuottajan palveluksessa oleva sairaanhoitaja.

Esityksen suhdetta perustuslakiin ja säätämisjärjestystä käsittelevässä osiossa on arvioitu edellä mainittuja muutoksia perustuslain 124 §:n valossa. Esityksessä lähdetään siitä, ettei kuoleman toteamisessa kyse olisi julkisesta hallintotehtävästä, julkisen vallan käyttämisestä tai merkittävän julkisen vallan käyttämisestä. Esityksen kuoleman toteamisen oikeudellista luonnetta koskevat perustelut eivät ole kuitenkaan kattavat. Koska esityksessä on katsottu, että kuoleman toteaminen ei ole julkinen hallintotehtävä,

siinä ei ole myöskään kattavasti arvioitu täyttääkö sääntely perustuslain 124 §:n asettamat edellytykset. Pidän tätä lähtökohtaa perustuslain 124 §:n näkökulmasta ongelmallisena.

Julkisten hallintotehtävien hoitamisen tulee pääsääntöisesti kuulua viranomaisille ja niitä voidaan antaa viranomaiskoneiston ulkopuolelle vain tiettyjen edellytysten täyttyessä eli lailla tai lain nojalla, jos se on tarpeen tehtävän tarkoituksenmukaiseksi hoitamiseksi eikä vaaranna perusoikeuksia, oikeusturvaa tai muita hyvän hallinnon vaatimuksia. Merkittävää julkisen vallan käyttöä sisältäviä tehtäviä voidaan antaa vain viranomaiselle. (perustuslaki 124 §) Lähtökohtana on, että julkisia hallintotehtäviä voidaan antaa muille kuin viranomaisille vain rajoitetusti (HE 1/1998 vp, s. 178–179) ja erityisesti viranomaisia avustavia tehtäviä on voitu lain nojalla siirtää muiden kuin viranomaisten hoidettaviksi (ks. esim. PeVL 11/2006 vp, PeVL 55/2005 vp, PeVL 47/2004 vp, PeVL 11/2004 vp).

Käsitykseni mukaan kuoleman toteamiseen liittyy piirteitä, jotka viittaavat julkisen hallintotehtävän luonteeseen. Perustuslain esitöiden mukaan julkisen hallintotehtäviin kuuluu laajasti tehtäviä, esimerkiksi lakien toimeenpanoon sekä yksityisten henkilöiden ja yhteisöjen oikeuksia, velvollisuuksia ja etuja koskevaan päätöksentekoon liittyviä tehtäviä (HE 1/1998 vp, s. 179) Julkinen hallintotehtävä on kuvattu hallintolain (434/2003) esitöissä ((HE 72/2002 vp, s. 48, 52) muun muassa toimintana, johon liittyy yleisen edun toteuttamista tai muutoin julkisten palvelujen järjestämiselle luonteenomaisia piirteitä. Nähdäkseni kuoleman toteamiseen voi liittyä tällaisia piirteitä. Yhteiskunnalla on esimerkiksi vastuu, että kuolemat todetaan ja ilmoitetaan luotettavasti. Kuolleeksi toteaminen perussäännökset esitetään myös tässä esityksessä otettavaksi lain tasolle, koska perustuslakivaliokunta on aiemmin katsonut kuoleman toteamisella olevan yksilön oikeuksiin ja velvollisuuksiin liittyviä vaikutuksia. (PeVL 24/2010 vp. ja PeVL 27/2018 vp.) Kuolleeksi toteamisella voi olla merkittäviä perusoikeusvaikutuksia, koska virheet voivat johtaa virheelliseen kuolleeksi toteamiseen ja vaikuttaa siten perustuslain 7 §:ssä turvattuun oikeuteen elämään. (Ks. PeVL 24/2010 vp. ja PeVL 27/2018 vp.)

Esityksessä ehdotetaan lisäksi keskeisenä muutoksena sitä, että kuolemasta voivat jatkossa lääkärin lisäksi ilmoittaa sairaanhoitajat, ensihoitajat sekä sosiaalihuollon järjestäjät ja palveluntuottaja. (HE 183/2026 vp. s.35) Ilmoittaminen käynnistää moninaiset, esimerkiksi perhe- ja perintöoikeudelliset, vaikutukset. *Vaikutusten suhteen erityisen keskeinen on kuolinaika ja esityksen pohjalta jää osittain epäselväksi mikä on eri toimijoiden välinen suhde erityisesti virheellisen tai epäselvän kuolinajan tilanteissa. Oikeusvaikutuksia aiheuttavan tehtävän itsenäisyydellä voi olla vaikutusta sen perustuslain 124 §:n mukaisen luonteen arviointiin.* Terveydenhuollossa julkisena hallintotehtävänä, muttei merkittävän julkisen vallan käyttämisenä, on pidetty

esimerkiksi tarkkailulähetteen laatimista, koska se osana kokonaisprosessia voi johtaa tahdosta riippumattomaan hoitoon. (PeVL 5/2014 vp.)

Julkisten hallintotehtävien ydinalueella ovat julkista valtaa sisältävät tehtävät. Perustuslain esitöiden mukaan julkisen vallan käytön piiriin luetaan ensinnäkin sellaiset norminanto-, lainkäyttö- ja hallintopäätökset, jotka tehdään yksipuolisesti ja joiden vaikutus ulottuu yksityisiin oikeussubjekteihin. Toisena keskeisenä julkisen vallan käytön muotona voidaan pitää välitöntä voimakeinojen käyttämistä ulkopuolisiin nähden. Julkisen vallan käytön ydinalueeseen kuuluvat esimerkiksi poliisitoimi, tuomioistuinlaitoksen lainkäyttötoiminta, ulosottotoimi ja verotus sekä viranomaisen oikeus määrätä ulkopuolisille virallisia seuraamuksia (esim. uhkasakko). Julkisen vallan alaa ei voida kuitenkaan tyhjentävästi määritellä, vaan sitä voidaan tarpeen mukaan ja perustuslain sallimissa rajoissa lainsäädännöllä laajentaa tai supistaa. (HE 1/1998 vp, s. 74) Julkinen hallintotehtävä voi sisältää julkisen vallan käyttämistä tai julkiseksi hallintotehtäväksi voidaan katsoa myös palvelutehtäviä (tosiasiallista hallintotoimintaa), joissa ei yleensä ole kyse julkisen vallan käyttämisestä. Tosiasiallisella hallintotoiminnalla luodaan edellytyksiä perusoikeuksien käytännön toteutumiselle ja palveluiden laatua voidaan luonnehtia subjektiivisten oikeuksien taustalla olevaksi tavoitteeksi. (ks. HE 72/2002 vp, s. 48) *Tosiasiallisessa hallintotoiminnassa tapahtuvilla virheillä voi siten olla merkittäviä oikeusvaikutuksia, vaikkei itse toiminnalla tavoitella suoranaisesti oikeusvaikutuksia. Näkemykseni mukaan kuoleman toteamisessa on kysymys tosiasiallisesta hallintotoiminnasta ja julkisesta hallintotoiminnasta, mutta ei sen ydinalueesta, jolloin on mahdollista tulkita, että kyse ei ole julkisen vallan käyttämisestä.*

Julkisen vallan käyttämisen ja julkisen hallintotehtävän välisellä käsiteratkaisulla on merkitystä ensinnäkin hyvinvointialueesta annetun lain 92 §:n 2 momentin mukaisen sääntelyn näkökulmasta, koska tehtävää, jossa käytetään julkista valtaa, hoidetaan säännöksen mukaisesti virkasuhteessa. Muutoinkin ratkaisulla on merkitystä virkavastuun osalta. Perustuslakivaliokunta on edellyttänyt virkavastuun ulottamista 124 §:n nojalla myös sellaisiin julkisiksi hallintotehtäviksi luonnehdittaviin tehtäviin, joissa ei ole kyse julkisen vallan käytöstä (esim. PeVL 8/2014 vp; PeVL 15/2018 vp s. 33). Käytännössä rikosoikeudellisesta virkavastuusta on tällöin säädettävä erikseen, koska rikoslain virkavastuusääntely ulottaa laajan virkavastuun vain virkamiehiin, julkista luottamustehtävää hoitavaan ja julkista valtaa käyttäviin. Erikseen säätämistä virkavastuusta, edellyttävät valiokunnan lausuntokäytännön mukaan PL 124 §:n oikeusturvan ja hyvän hallinnon vaatimukset. Sote-järjestämislaissa (612/2021) on siten säännös hyvinvointialueelle sosiaali- ja terveydenhuollon palveluja tuottavan yksityisen palveluntuottajan ja tämän alihankkijan palveluksessa oleviin sekä 13 §:ssä tarkoitettuun hankittuun tai vuokrattuun työntekijään sovellettavasta laajasta virkavastuusta, kun he hoitavat tiettyjä julkisia hallintotehtäviä. (12 § ja 20.1 §) Koska kuoleman toteamisesta ei säädetä järjestämislain 12 §:ssä eikä 20.1 § koske yksityisiä toimijoita, jotka eivät tuota palveluita hyvinvointialueille, terveydenhuollon

ammattihenkilön laajasta virkavastuusta kuoleman toteamisen tehtävää hoitaessaan, on säädettävä erikseen, jos kuoleman toteamisen katsotaan olevan julkinen hallintotehtävä. Tätä edellyttävät myös virkasalaisuusrikokset, sillä suppeakaan rikosoikeudellinen virkavastuu ei ulotu kuin julkisyhteisön työntekijöihin ja kuoleman voisi ehdotetun sääntelyn mukaan todeta myös yksityisen palveluntuottajan palveluksessa oleva sairaanhoitaja. (rikoslaki 40:5 ja 40:11) Salassapitorikoksiin liittyvillä vastuukysymyksillä on erityistä merkitystä kuoleman toteamisen yhteydessä, koska toteamiseksi suoritettavien tutkimusten johdosta sairaanhoitajalla olisi oltava pääsy potilasasiakirjoihin.

Perustuslain hyvän hallinnon ja oikeusturvan vaatimukset edellyttävät myös hallinnon yleislakien noudattamista. (esim. PeVL 3/2009 vp, s. 4/II ja PeVL 20/2006 vp, s. 2) mutta niihin ei ole edellytetty erikseen viitattavan (PeVL 42/2005 vp, s. 3/II). Hallinnon yleislait voivat tulla kyseeseen myös tosiasiallisessa hallintotoiminnassa soveltuvin osin ja niillä on merkitystä kuoleman toteamisen osalta erityisesti omaisten näkökulmasta.

Jos kuoleman toteaminen katsotaan julkiseksi hallintotehtäväksi, perustuslain 124 § asettaa myös muita vaatimuksia. Julkinen hallintotehtävä voidaan antaa muulle kuin viranomaiselle vain lailla tai lain nojalla, jos se on tarpeen tehtävän tarkoituksenmukaiseksi hoitamiseksi. Nähdäkseni nämä edellytykset täyttyvät sillä kuoleman toteamista koskevia säännöksiä ehdotetaan otettavaksi kuolemansyyn selvittämisestä annettuun lakiin ja viranomaiskoneiston ulkopuolelle siirrettävät tehtävät ja siirron edellytykset on asianmukaisesti yksilöity. (ks. HE 1/1998 vp, s. 178) Tarkoituksenmukaisuuden osalta sosiaali- ja terveydenhuollon tehtävien on katsottu olevan läheisessä kytköksessä perusoikeuksiin, mistä seuraa, että tarkoituksenmukaisuusvaatimuksen toteutumista arvioidaan eri tavoin, kuin puhtaasti teknisluonteisten, perusoikeuksiin vain väljemmin tai ei lainkaan kiinnittyvien palvelutehtävien kohdalla (PeVL 26/2017 vp s. 52). Tarkoituksenmukaisuutta arvioitaessa tulee hallinnon tehokkuuden ja muiden hallinnon sisäisiksi luonnehdittavien tarpeiden lisäksi kiinnittää erityistä huomiota yksityisten henkilöiden ja yhteisöjen tarpeisiin ja hallintotehtävien laajuus vaikuttaa myös siirron tarkoituksenmukaisuuteen (PeVL 26/2017 vp, s. 51–53). Tarkoituksenmukaisuusvaatimus voi palveluiden tuottamiseen liittyvien tehtävien kohdalla täyttyä helpommin kuin esimerkiksi yksilön tai yhteisön keskeisiä oikeuksia koskevan päätöksenteon kohdalla. (HE 1/1998 vp. s. 179/II)

Nähdäkseni sairaanhoitajille ja ensihoitajille ehdotettu uusi tehtävä on toimivaltuuksien ja oikeusvaikutusten osalta rajattu sääntelyn tavoitteen kannalta välttämättömään (ks. tarkkailulähetteen laatimisen osalta PeVL 5/2014 vp, s. 4/I), koska he saavat todeta kuoleman vain ennakoiduissa kuolemantapauksissa, kun kuolema tapahtuu laissa säädetyissä paikoissa ja sairaanhoitajalla on riittävät tiedot potilaan tilasta, kuoleman toteamiseksi tehtävistä tutkimuksista ja kuolemansyyn selvityksen perusteista.

Ensihoidon osalta sairaanhoitajan tai ensihoitajan suorittama kuoleman toteaminen olisi sidottu poliisin päätökseen siitä, että vainajalle tehdään oikeuslääketieteellinen kuolemansyyn selvittäminen ja myös näissä tilanteissa edellytetään riittäviä tietoja kuoleman toteamiseksi tehtävistä tutkimuksista ja kuolemansyyn selvityksen perusteista. Sairaanhoitaja ja ensihoitaja eivät voi todeta sikiön kuolemaa tai aivokuolemaa. Vainajan ulkotarkastuksen kuoleman toteamisen jälkeen tekisi lääkäri. Tehtävän siirtämisen tarkoituksenmukaisuutta tukee myös kuoleman toteamisen kiireellisyys, ja kuoleman toteaminen olisi ehdotetun sääntelyn 10 b §:n 2 momentin mukaan edellytys sille, että vainajan ruumis voidaan siirtää kylmäsäilytystiloihin. Ainoa poikkeus tästä olisi tilanne, jossa vainajan ruumis voitaisiin ehdotuksen 10 b §:n mukaisesti siirtää kylmäsäilytystiloihin poliisimiehen päätöksen perusteella ennen kuoleman toteamista tiettyjen edellytysten vallitessa, kuten kuoleman ollessa ilmeinen. Kuoleman mahdollisimman nopea toteaminen liittyy vainajan kunnioittavaan käsittelyyn ja ihmisarvoon perustuslain 1 §:n 2 momentin mukaisesti (ks. esim. PeVL 71/2002 vp ja PeVL 24/2010 vp). Ammattihenkilöiden työpanoksen tarkoituksenmukaisempi kohdentaminen voi käsitykseni mukaan tukea myös perustuslain 19 §:n 3 momentin julkisen vallan velvoitetta riittävien sosiaali- ja terveyspalveluiden turvaamiseen.

Tosiasiallisessa hallintotoiminnassa perusoikeuksien vaarantumista voidaan estää julkisia hallintotehtäviä hoitavien henkilöiden sopivuuden ja pätevyyden avulla (PeVL 24/2001 vp, s. 4) Esityksessä on myös tunnistettu koulutustarpeet. Esityksessä todetaan, että lain toimeenpanossa keskeistä on, että sairaanhoitajat ja ensihoitajat koulutetaan toteamaan kuolema ajantasaisten ja asianmukaisten käytänteiden mukaisesti, millä vältetään esimerkiksi sinänsä harvinaisesta Lasarus-ilmiöstä syntyvät vaaratilanteet (HE 183/2026 vp, s.32) Koulutuksen järjestämisellä on merkitystä sen arvioinnissa, voisiko sairaanhoitajien tai ensihoitajien uusi tehtävä vaarantaa perusoikeuksia 124 §:n kieltämällä tavalla. Säännöksen esitöissä korostetaan julkisia hallintotehtäviä hoitavien henkilöiden koulutuksen ja asiantuntemuksen merkitystä ja myös valvonnan asianmukaista järjestämistä. (HE 1/1998 vp, s. 178 ja s. 179/I) Valvontaa hoitavat jo nyt terveyden- ja hyvinvoinnin laitos ja LVV. *On myös huomattava, että jos kuoleman toteaminen katsotaan julkiseksi hallintotehtäväksi, esimerkiksi yksityisen palveluntuottajan palveluksessa oleva sairaanhoitaja tulisi kuoleman toteamisen tehtävää hoitaessaan myös ylimpien laillisuusvalvojien valvonnan piiriin, koska ne valvovat julkisia tehtäviä hoitavia. Julkisten tehtävien valvontaan liittyy myös ylimpien laillisuusvalvojien mahdollisuus määrätä syyte nostettavaksi tai nostaa syyte itse (PL 110 §) mikä osaltaan vielä vahvistaisi oikeusturvaa.*

Kuoleman toteaminen ja merkittävä julkisen vallan käyttö

Perustuslain 124 §:n mukaan merkittävää julkisen vallan käyttöä sisältäviä tehtäviä voidaan antaa vain viranomaiselle ja tällaisen tehtävän voi perustuslakivaliokunnan lausuntokäytännön mukaisesti hoitaa vain virkasuhteinen henkilö (PeVL 5/2014 vp ja PeVL 11/2016 vp). Esityksessä lähdetään siitä, ettei kuoleman toteaminen missään tilanteessa, edes aivokuoleman toteamisen yhteydessä, ole merkittävää julkisen vallan käyttöä. (HE 183/2026 vp.s.83)

Merkittävänä julkisen vallan käyttönä on perustuslakivaliokunnan käytännössä pidetty esimerkiksi *itsenäiseen harkintaan* perustuvaa oikeutta puuttua merkittävällä tavalla yksilön perusoikeuksiin (ks. esim. PeVL 62/2010 vp, s. 6/I ja PeVL 28/2001 vp, s. 5/II). Tyypillisiä tällaisia tilanteita ovat voimakeinojen käytön tilanteet, mutta myös muuten merkittävällä tavalla yksilön perusoikeuksiin puuttuminen. (HE 1/1998 vp, s. 179, PeVL 22/2014 vp, s. 3–5, PeVL 55/2005 vp, s. 2, PeVL 19/2005 vp, s. 8). Valiokunta on esittänyt käsityksenään, että kaikki ne ratkaisut, joilla olennaisesti puututaan perustuslain 7 §:ssä tarkoitettuun henkilökohtaiseen vapauteen tai koskemattomuuteen (esim. tarkkailuun ottaminen, hoitoon määrääminen ja virka-avun pyytäminen) sisältävät merkittävää julkisen vallan käyttöä (PeVL 5/2014 vp, s. 2/II). Valiokunnan käytännöstä nousee esille myös huomio, että merkittävästä julkisen vallan käyttämisestä *ei ole* kyse, kun toimeen liittyvät *rajoitetut oikeusvaikutukset*, kuten esimerkiksi todettiin mielenterveyslain mukaiseen tarkkailulähetteen laatimiseen liittyen, kun muulle kuin virkasuhteiselle lääkärille annettavaa toimivaltaa ei tullut pitää merkittävän julkisen vallan käyttönä, koska lähetteen arvio ei sido lääkäreitä myöhemmässä vaiheessa hoitoon määräämisen prosessia (PeVL 5/2014 vp, s. 2). *Näistä lähtökohdista arvioituna sairaanhoitajan tai ensihoitajan suorittama kuoleman toteaminen ei käsitykseni mukaan sisällä merkittävää julkisen vallan käyttöä. Sairaanhoitajien ja ensihoitajien osalta tehtävien itsenäisyyteen ja mahdollisiin oikeusvaikutuksiin liittyviä rajoituksia kuitenkin täsmentäisi, jos sääntelyssä selkeästi tuotaisiin esiin heidän roolinsa kuolinajan määrittämisessä ja lääkärin mahdollinen oikeus myöhemmin muuttaa sitä ulkotarkastuksen yhteydessä, mikä jää nyt esityksessä osin epäselväksi.*

Aivokuoleman toteaminen muodostaa muusta kuoleman toteamisesta erillisen kysymyksen. Kun kuolema todetaan aivokuoleman perusteella, ihmisen sydän vielä sykkii. Ehdotetun sääntelyn mukaan aivokuoleman voisi todeta kaksi lääkäriä, joilla on aivokuoleman toteamiseen liittyvien tutkimusten tekemiseen riittävä koulutus. (s.83) Hallituksen esityksessä lähdetään siitä, ettei aivokuolemankaan toteamisen arvioida merkitsevän julkisen hallintotehtävän hoitamista eikä julkisen vallan käyttöä. Ainakaan hallituksen käsityksen mukaan kuoleman toteamista ei voida pitää merkittävänä julkisen vallan käyttämisenä edes aivokuoleman toteamisen yhteydessä. (s.83)

Pidän tulkintaa valtiosääntöoikeudellisesti ongelmallisena. Kudoslain 21 §:n mukaan ihminen on kuollut, kun kaikki hänen aivotoimintansa ovat pysyvästi loppuneet. Aivokuoleman toteamiseen tarvitaan erityistä asiantuntemusta ja siihen sisältyy muihin

kuoleman toteamisiin verrattuna myös aktiivisia toimia (koneiden sammuttaminen), joka johtaa elintoimintojen päättymiseen. Aivokuoleman toteaminen liittyy kiinteästi oikeuteen elämään ja koko perusoikeuksien kokonaisuuteen, koska ne henkilön kuolemaan päättyvät HE 309/1993 vp, s. 24/I). *Edellä todetun tavoin, aivokuoleman toteaminen on nähdäkseni vähintään julkinen hallintotehtävä, kun otetaan huomioon sen merkittävät oikeusvaikutukset. Koska aivokuoleman toteaminen sisältää laajemmin itsenäistä harkintavaltaa, kuin muu kuoleman toteaminen, pidän mahdollisena, että kysymys voi olla myös merkittävästä julkisen vallan käyttämisestä, mutta tämä on tulkinnanvaraista.* Kuten esityksessä tuodaan esille, tulkinta merkittävän julkisen vallan käyttämisestä, johtaisi siihen, ettei esimerkiksi vuokralääkäri voi todeta kuolemaa, vaan lääkärin olisi oltava virkasuhteessa hyvinvointialueeseen.

Rikosoikeudellinen vastuu

Lähtökohtaisesti voimassa olevassa kuolemansyyn selvittämisestä annetun lain 16 §:n blankorangaistussäännöksen muuttaminen PL 8 §:n mukaiseksi täsmälliseksi sääntelyksi, jolla säädetään tietyt teot rangaistavaksi kuolemansyyn selvittämistä koskevana rikoksena, on valtiosääntöoikeudellisesti kannatettava. Blankorangaistussäänteyyn on perustuslakivaliokunnan käytännön mukaisesti suhtauduttava torjuvasti (esim. PeVL 10/ 2016 vp, s. 8, PeVL 31/2002 vp, s. 3, PeVL 15/1996 vp, s. 2/II ja PeVL 20/1997 vp, s. 3/I).

Jos kuoleman toteamisen tulkitaan olevan julkinen hallintotehtävä, tällä on kuitenkin vaikutuksensa myös esityksen 16 §:ään. Kuoleman toteamisen osalta muutkin, kuin virkasuhteiset henkilöt tulisi tällöin saattaa rikosoikeudellisen virkavastuun piiriin, niin kuin perustuslakivaliokunta on käytännössään julkisten hallintotehtävien osalta edellyttänyt. (Esim. PeVL 8/2014 vp; PeVL 15/2018 vp s. 33) Tämä ratkaisu tekisi turhaksi suurimman osan nyt ehdotetun 16 §:n säännöksistä ja vastaava ratkaisu kuin poliisimiesten osalta, viittaus virkarikossääntelyyn, johtaisi johdonmukaisempaan sääntelytapaan. Perustuslakivaliokunta on myös kiinnittänyt huomiota virkavastuusääntelyn johdonmukaisuuteen (PeVL 17/2021 vp.)

Näkemykseni mukaan rikosoikeudellisen virkavastuusääntelyn ulottaminen niihin henkilöihin, joille tällä ehdotuksella esitetään kuoleman toteamisen tehtäviä, on edellytys esityksen käsittelemiselle tavallisen lain säätämisjärjestyksessä.

Vaasassa

5.10.2026

Niina Mäntylä, professori HTT, OTM